

Галина Корбич
(Республіка Польща)

У ПОЛІ ЗОРУ ДОСЛІДНИКІВ – МИНУЛЕ ГАЛИЧИНИ

Упродовж 20 й 21 квітня 2017 року в польському місті Седльце проходила Міжнародна наукова конференція «Галичина 1916: плюс / мінус десять років (простори дискурсів: історія, література, культура, мови)» (*Galicja 1916: plus / minus dziesięć lat (przestrzenie dyskursów: historia, literatury, kultury, języki)*). Науковий захід мав виразний славістичний характер і з огляду на провідну тематику, і за складом учасників, що прибули з різних країн, – Польщі, України, Австрії, Чехії.

Організаторами були Інститут регіональних і літературних досліджень ім. Франціска Карпінського (Польща, Седльце), Галицький Коледж (*DK-Kolleg: Galizien und multinationales Erbe*) (Австрія, Відень) та Педагогічний університет ім. Івана Франка (Україна, Дрогобич). Робота конференції показала неослабний інтерес дослідників до минулого Галичини, яке й сьогодні є відкритим для нових осмислень й інтерпретацій, а також проявляє спроможність проектуватися на сучасність. Водночас поняття «Галичина» – як це було доведено конференцією – не можна розглядати як суто історичне чи географічне, оскільки воно вміщує цілий комплекс різноманітних значень: культурологічних, лінгвістичних, психологічних тощо. Мультикультурна Галичина, де перехрещувалися стежки представників різних національностей, приваблює досвідом плюралізму й толерантності, і це додатково актуалізує її значення в наш складний час.

Робочу частину конференції відкрила доповідь авторки цих рядків «Геокультурний дискурс Галичини з української перспективи», в основу якої покладено два чинники – *геополітичний*, характерний для Галичини на рубежі XIX і XX ст. як гаранта збе-

реження української культури, та *геопоетичний*, проявлений у творчості сучасних митців з їх увагою до австро-угорського (а властиво центральноєвропейського) родоводу української Галичини. Перший блок виступів продовжила доповідь Олафа Терпітца з Віденського університету, у якій представлено порівняльний аналіз двох творів про Першу світову війну; один з них визначено як літературний запис («Історія єврейського солдата», 1918 р.), другий – як історичний документ («*togbukhfunkhurm*»). Володимир Кемінь (Дрогобич) у доповіді «Галичина під російсько-австрійською окупацією у Першій світовій війні: погляд через призму східноєвропейських літератур» слушно наголосив на тому, що широку популярність у світі здобули художні твори про Першу світову війну західноєвропейських письменників, однак бракує належної уваги до творів авторів зі Східної Європи. Відтак професор задля урівноваження представив східноєвропейський літературний доробок на цю тему, здійснивши компаративний аналіз творів про воєнні події таких самобутніх авторів, як Йозеф Віттлін, Ярослав Гашек і Герман Блюменталь.

У другому блоці конференції прозвучав виступ Данути Шимонік (Седльце) «Галичина Івана Франка на шпальтах періодики *Kurjer Lwowski*», де на прикладі співпраці українського письменника з польською пресою переконливо показано міжнаціональні взаємини як типове явище багатокультурної Галичини. І. Франку та його духовно-інтелектуальним інспіраціям галицькою землею було присвячено й наступну доповідь – «Мандрівка Галичиною у творах Івана Франка: історія, культура, література, політика, державність», яку виголосила Галина Сабат (Дрогобич). Ретельне історичне дослідження представив Хрістоф Аугустинович (Відень) «Сараєвські події 1914 року і Галичина – враження від актуальної історіографії». На жаль, забракло об'єктивності Міхалу Крайковському – дослідникові з Торуня (Польща), виступ якого «Українське питання в польських нараціях у кінцевому періоді Габсбурзь-

кої монархії» складався виключно з негативних висловлювань польських авторів про українців та не супроводжувався при цьому ні коментарем дослідника, ні його авторською оцінкою. Данута Сосновська (Варшава) побудувала свою доповідь на основі листів В. Липинського, назвавши її досить провокативно: «Про хамство і шовінізм – два листи В’ячеслава Липинського (1918, 1925)», але незважаючи на це, дослідниці вдалося розкрити значення постаті українського діяча.

Засідання наступної секції започаткували ініціатори квітневої зустрічі. Роман Мних (Седльце), послуговуючись прикладом австро-угорського монарха, оприлюднив свої роздуми про роль і значення простору в житті й діяльності історичних постатей (доповідь «Галичина як гетеротопія Франца Юзефа»), а Алоїз Вольдан (Відень) – австрійський учений, відомий своїм внеском у розробку тематики Галичини, виступив з презентацією нового дослідження «Польська і українська поезія про Першу світову війну – спільні риси». Йоланта Дошек (Відень) продовжила розмову на цю тему в доповіді «Еміль Загадлович супроти Першої світової війни». Згідно з програмою конференції, кожний день її роботи завершувався підбиттям підсумків. Першого дня це зробили професор університету ім. Масарика в Брно (Чехія) Іво Поспішілз та авторка цих рядків.

Протягом другого дня засідань було виголошено кілька доповідей з літературознавчої тематики. Ярослав Поліщук (Київ) здійснив спробу переосмислити відомі факти й показати «Іншу Гуцульщину Василя Стефаника». Богуслав Зелінський (Познань) здійснив компаративний аналіз в тексті «Галичина Мілоша Црнянського і Юзефа Вітліна. Велика війна в сербській і польській традиції». Катажина Глінянович (Краків) звернулася до творчості Леся Мартовича, запропонувавши доповідь «Неприсутні галицькі *“inflagranti”*. Повість Леся Мартовича “Забобон”». Анджей Борковський (Седльце) представив глибокий розгляд сімейної саги у виступі «Навколо повісті Клаудії Ердхайм: “Вже

віддавна некошерне". Історія певної родини». Дослідження літературознавців увиразнили важливий факт: як у художній практиці, так і в рефлексіях про неї відбувається зображення локусу, який впливається в історію культури. Так є з Галичиною, що стала частиною низки національних культур за посередництвом художньої літератури й літературознавчої науки.

Звичайно, перебіг конференції цього дня не обмежувався літературною проблематикою – прозвучали доповіді й на інші теми, хоча деякі з них виявилися опосередковано спорідненими з художньою літературою. Так, на базі маловідомих або й зовсім незнаних історичних документів підготував свій виступ Леонід Тимошенко (Дрогобич) «Бруно Шульц і єврейська спільнота Дрогобича», що за своїми пізнавальними властивостями прозвучав як відкриття. А розповідь музиколога Оксани Басси (Львів) про «Солоспівни галицьких композиторів на слова поетів-молодомузівців (20-ті роки ХХ ст.)» поповнила наші уявлення про взаємозв'язок поезії й музики та про його розвиток в українській галицькій культурі. Цікавою виявилася доповідь Вацлава Шимоніка (Седльце), що також стала своєрідним відкриттям. «Політично-економічна ситуація Галичини в працях Станіслава Грабського». Професор Поліщук і професор Зелінський підсумували роботу другого дня конференції, після її урочистого закриття учасникам запропонували відвідати Дієцезіальний музей міста. Його експозиція включає сакральні предмети та народні витвори, що свідчать про своєрідність культури польського Підляшшя.

Виголошені на конференції доповіді показали геокультурний потенціал Галичини, «воскресли» її дух й атмосферу, реконструювали як культурну модель, що складається з надбань різних етносів як наслідок співжиття на галицькій землі українців, поляків, австрійців, німців, чехів, євреїв та інших народів.